

KOMMUNIKATIV YONDASHUV ASOSIDA GRAMMATIKANI
O'QITISHDA MOBIL ILOVALARDAN FOYDALANISH METODIKASI

Tursunov Humoyun

Mustaqil tadqiqotchi, Bavariya federal o'lkasi Myunxen shahri,
Taufkirxen boshlang'ich maktabi pedagogiDOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.21185427>

Annotatsiya: Ushbu tezisda kommunikativ yondashuv asosida grammatikani o'qitishda mobil ilovalardan foydalanish metodikasi yoritiladi. Grammatik bilimlarni faqat qoida va mashqlar orqali emas, balki real muloqot vaziyatlarida qo'llash orqali shakllantirish muhimligi asoslanadi. Mobil ilovalar ta'lim jarayonida interaktiv mashqlar, tezkor teskari aloqa, mustaqil ta'lim, vizual va audio materiallar orqali grammatik kompetensiyani rivojlantirish imkonini beradi. Tadqiqotda mobil texnologiyalardan samarali foydalanish uchun ularni dars maqsadi, o'quvchilarning til darajasi va kommunikativ ehtiyojlari bilan uyg'unlashtirish zarurligi ko'rsatib beriladi.

Kalit so'zlar: kommunikativ yondashuv, grammatika, mobil ilova, raqamli texnologiya, grammatik kompetensiya, interaktiv ta'lim, mustaqil ta'lim.

Abstract: This thesis highlights the methodology of using mobile applications in teaching grammar based on the communicative approach. It substantiates the importance of developing grammatical knowledge not only through rules and exercises, but also through its application in real communicative situations. Mobile applications enable the development of grammatical competence in the educational process through interactive exercises, instant feedback, independent learning, and visual and audio materials. The study shows the necessity of aligning the effective use of mobile technologies with lesson objectives, learners' language proficiency levels, and communicative needs.

Keywords: communicative approach, grammar, mobile application, digital technology, grammatical competence, interactive learning, independent learning.

Zamonaviy chet tili ta'limida grammatika til tizimining nazariy qismi sifatida emas, balki muloqot jarayonida fikrni aniq, to'g'ri va mazmunli ifodalash vositasi sifatida o'rgatilishi zarur. An'anaviy yondashuvda grammatik qoidalarni yodlash va ularni yozma mashqlarda qo'llash ustuvor bo'lgan bo'lsa, kommunikativ yondashuvda o'quvchi grammatik birliklardan real nutqiy vaziyatlarda foydalanishga yo'naltiriladi. Bu jarayonda mobil ilovalar ta'lim samaradorligini oshiruvchi qulay vosita sifatida namoyon bo'lmoqda. Mobil texnologiyalar orqali o'quvchi istalgan joyda va vaqtda grammatik materialni takrorlaydi, xatolarini aniqlaydi, topshiriqlarni mustaqil bajaradi va o'z bilim darajasini nazorat qiladi. Shu sababli kommunikativ yondashuv asosida grammatikani o'qitishda mobil ilovalardan foydalanish metodikasini takomillashtirish dolzarb pedagogik vazifa hisoblanadi.

Tadqiqotning metodologik asosini kommunikativ til o'qitish, mobil ta'lim va grammatik kompetensiyani shakllantirishga oid nazariy qarashlar tashkil etadi. Tahlil jarayonida tavsifiy, qiyosiy, pedagogik kuzatish va metodik umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Mobil ilovalar grammatika mavzularini tushuntirish, mashq qilish, nutqiy vaziyat yaratish, yozma va og'zaki topshiriqlarni bajarish, teskari aloqa olish hamda natijalarni kuzatish imkoniyatlari nuqtayi nazaridan baholandi. Metodik yondashuvda mobil ilova o'qituvchini almashtiruvchi vosita emas, balki darsning didaktik imkoniyatlarini kengaytiruvchi yordamchi resurs sifatida qaraladi. O'qituvchi grammatik mavzuni kontekstda tushuntiradi, mobil topshiriqlarni tanlaydi, o'quvchilar faoliyatini boshqaradi va olingan natijalarni kommunikativ mashg'ulotlar bilan bog'laydi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, mobil ilovalardan foydalanish grammatikani o'rganish jarayonini yanada interaktiv, individual va motivatsion qiladi. Mobil ilovalarda beriladigan qisqa izohlar, misollar, jadval, animatsiya va testlar o'quvchining mavzuni tezroq anglashiga yordam beradi. Ayniqsa, zamonlar, modal fe'llar, gap tuzilishi, so'z tartibi, predloglar va shart ergash gaplar kabi murakkab mavzularni o'zlashtirishda vizual va amaliy topshiriqlar muhim ahamiyatga ega.

Tezkor teskari aloqa o'quvchiga xatosini darhol ko'rish, uni tuzatish va to'g'ri shaklni mustahkamlash imkonini beradi. Mobil ilovalarda ball, daraja, kundalik topshiriq va rivojlanish ko'rsatkichlari mavjudligi o'quvchilarning ichki motivatsiyasini kuchaytiradi.

Kommunikativ yondashuv nuqtayi nazaridan mobil ilovalar faqat test yechish vositasi sifatida emas, balki nutqiy faoliyatga tayyorlovchi platforma sifatida qo'llanishi lozim. Masalan, o'quvchilar ilova orqali o'tgan zamon shakllarini mashq qilgandan so'ng o'z hayotidagi voqealar haqida qisqa hikoya tuzishi, shart gaplarni o'rgangandan keyin muammoli vaziyatga yechim taklif qilishi yoki modal fe'llarni mustahkamlagandan so'ng maslahat berish dialogini yaratishi mumkin. Bunday yondashuv grammatik bilimni amaliy kommunikativ ko'nikmaga aylantiradi.

Mobil ilovalardan foydalanish samaradorligi ularning dars jarayoniga qanday kiritilishiga bog'liq. Agar ilova faqat mexanik mashq sifatida qo'llansa, kommunikativ natija yetarli bo'lmaydi. Shuning uchun o'qituvchi grammatik mavzuni avval nutqiy kontekstda beradi, keyin mobil mashqlar orqali shaklni mustahkamlaydi va yakunda o'quvchilarni og'zaki yoki yozma muloqotga jalb qiladi. Bunda aniqlik va ravonlik o'rtasidagi muvozanat saqlanishi zarur. Mobil ilovalar grammatik aniqlikni rivojlantirsa, juftlik va guruh ishlari nutqiy ravonlikni shakllantiradi.

Ilovalarni tanlashda ularning mazmuni, metodik sifati, til darajasiga mosligi, teskari aloqa tizimi, foydalanish qulayligi va kommunikativ topshiriqlar bilan bog'lanish imkoniyati hisobga olinishi kerak. Har bir mobil resurs ta'lim maqsadiga xizmat qilishi, o'quvchining mustaqil ishlashini qo'llab-quvvatlashi va o'qituvchiga nazorat qilish imkonini berishi lozim. Shuningdek, mobil ilovalar uy vazifasi, mustaqil ta'lim, takrorlash va differensial yondashuvni tashkil etishda ham muhim vosita bo'la oladi.

Kommunikativ yondashuv asosida grammatikani o'qitishda mobil ilovalardan foydalanish o'quvchilarning grammatik kompetensiyasini rivojlantirish, mustaqil ta'limini kuchaytirish va muloqotga tayyorlashda samarali metodik imkoniyat

yaratadi. Mobil ilovalar orqali grammatik material ko'rgazmali, interaktiv va individual tarzda o'zlashtiriladi. Biroq ularning ta'limiy samarasi o'qituvchining metodik tashkilotchiligi bilan belgilanadi. Grammatikani mobil ilovalar yordamida o'qitish qoidalarini yodlashga emas, balki ularni real nutqiy vaziyatlarda ongli, to'g'ri va maqsadga muvofiq qo'llashga xizmat qilishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Richards J.C., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. – 3rd ed. – Cambridge: Cambridge University Press, 2014. – 410 p.
2. Larsen-Freeman D. Teaching Language: From Grammar to Gramaring. – Boston: Heinle & Heinle, 2003. – 170 p.
3. Nunan D. Task-Based Language Teaching. – Cambridge: Cambridge University Press, 2004. – 222 p.
4. Ellis R. Current Issues in the Teaching of Grammar: An SLA Perspective // TESOL Quarterly. – 2006. – Vol. 40, No. 1. – P. 83–107.
5. Doughty C., Williams J. Focus on Form in Classroom Second Language Acquisition. – Cambridge: Cambridge University Press, 1998. – 320 p.
6. Kukulska-Hulme A., Shield L. An Overview of Mobile Assisted Language Learning: From Content Delivery to Supported Collaboration and Interaction // ReCALL. – 2008. – Vol. 20, No. 3. – P. 271–289.
7. Stockwell G. Using Mobile Phones for Vocabulary Activities: Examining the Effect of the Platform // Language Learning & Technology. – 2010. – Vol. 14, No. 2. – P. 95–110.